

legjobban a 10-es könyvtár művelődési köre működik), miért ne lehetne ilyesmit az üzemekben, vagy a községi olvasókörökben is szervezni? Az olvasó- és művelődési körök vezetői lehetnének fiatal írók, könyvtárosok, pedagógusok, egyetemi hallgatók: mindazok, akiknél felkészültség dolgában nincsen hiba, és kedvet éreznek magukban ehhez a szép munkához. Továbbképzésükről gondoskodni kellene, egy-egy kérdésről pedig egyetemi tanárokkal is konzultálhatnának.

A művelődés minőségéért folyó harc néhány év óta előtérbe került, s ezen belül hallatlanul megnövekedtek az olvasómozgalom feladatai. Az ismeretterjesztő munka szétszórtságát is azzal lehetne megszüntetni, egységbe igazítani, ha gyáron, vagy közösen belül összefognánk, ami összetartozik. Olyan előadást, vagy előadássorozatot kellene rendezni, amely kapcsolódna az olvasóköri foglalkozásokhoz, a tavaszi kulturális seregszemlét pedig szellemi vetélkedő formájában kellene megoldani, amelyen a legjobb olvasóköri résztvevők vetélkednének egymással — itt csupa olyan kérdés szerepelne, amelyről vagy a körben, vagy a gyári (községi) ismeretterjesztő előadáson hallhatott bárki —, s közbeiktatva jöhetnének a műsorszámok, ahogy már ilyen alkalmakkor szokás.

Bársonyi Györgyi

AZ ALAPFOKÚ TANFOLYAMOK RENDEZÉSÉNEK MÓDSZERBELI KÉRDÉSEI

Vas megyében az elmúlt év nyarán összegeztük az akkori alapfokú tanfolyamok tapasztalatait. Megállapítottuk, hogy a tanfolyam mindenképpen hasznos, nagy gondot kell fordítani rá, hatása érezhető a munkában is, de csak azok esetében, akik különben is szívügyüknek tekintették a könyvtárosi munkát. Ez viszont azt is jelenti, hogy a tanfolyam nemcsak ismeretközli szerepet tölthet be, hanem nagy gondot kell fordítani a *könyvtáros hivatás, a „szakma” szeretetének felébresztésére is.*

Az ismeretek és készségek színvonalának jelentősebb emeléséhez kevés a hat nap, tehát minden percet a lehető legjobban ki kell használni, hogy a könyvtárosok az *alapfokú vizsga anyagát még a tanfolyamon szinte teljesen elsajátítsák.* Állandó „tantestületet” kell kialakítani a megye alkalmas könyvtárosaiból, hiszen a falusi könyvtárosok képzése és továbbképzése megyei feladat. Még a tanfolyam rövid ideje alatt választ kell adni minden felmerülő problémára. Röviden: új, jobb módszereket kell keresni, hogy minél jobban felkészült könyvtárosok végezzék a munkát falvainkban.

Az 1962. évi tanfolyamokon kipróbáltunk néhány olyan módszert, amelyeknek tapasztalatai talán hasznosíthatók a többi megye gyakorlatában is. Ezeket a tanfolyamokat július második felében szándékoztunk megrendezni. Ezt a számításonkat ugyan a kissé későn érkezett minisztériumi rendelkezés keresztülhúzta, mégis sikerült megvalósítani azt a tervünket, hogy a *jegyzeteket előre kiküldjük a résztvevőknek.* A tanfolyam kez-

dete előtt 10 nappal kézhez kapta minden könyvtáros a rendelkezésre álló jegyzeteket, azzal a kéréssel, hogy előre tanulmányozza át (főleg a könyvtártechnikai részeket), mert az előadások a jegyzetek anyagára épülnek. Így az előadóknak nem kellett törekedniük az „előadás”-jellegre, arra, hogy aprólékosan elmondják a téma anyagát, hanem a *magyarázó* jelleg domborodhatott ki. A cél az egyes fogalmak, összefüggések, módszerek megmagyarázása volt, kiegészítve a gyakorlati bemutatással. Az előadást, helyesebben a magyarázatot pedig követte a *konzultáció*, amit a tantervbe is felvettünk, hogy a hallgatók megkérdézhessék és feleletet kapjanak azokra a problémákra, amelyek a jegyzetből vagy az elmondottakból még nem világosak számukra. Ezt a lehetőséget a tanfolyam résztvevői fel is használták. Amikor pedig az utolsó napon értékeltük a tanfolyam tapasztalatait, maguk a hallgatók helyeselték ezt a módszert. A tanfolyam vezetősége is úgy látta, hogy így könyvtárosaink sokkal jobban megértették, sőt nagyrészt meg is tanulták az anyagot, s lehetőség nyílt olyan gyakorlati kérdések tisztázására, amelyek különben elsikkadtak volna.

A másik próbálkozásunk, az *egyéni tanulás*, sajnos nem vált be. Mindennap ebéd után egy-egy órát biztosítottunk a jegyzetek újbóli tanulmányozására és az előadáson jegyzetel anyag átnézésére. Ezzel az volt a célunk, hogy a délutáni gyakorlaton az anyag átismétlésére ne kelljen időt fordítani és minél többet gyakoroltathassunk. Az egyéni tanulás beiktatása nem sikerült, tapasztalataink

szerint azért, mert a délelőtti előadások kifárasztották könyvtárosainkat és a tanulásra fenntartott időt pihenésre használták fel. Viszont több idő biztosítására nem nyílt lehetőség. (Ezt a módszert csak azért említettem meg, hogy a szert jobban kidolgozva, másutt esetleg sikerrel alkalmazhatják.)

A cikk elején jelzett szempontok alapján ezeken a tanfolyamokon valamennyi előadást *helyi előadóval*, helyesebben helyi könyvtárossal tartattunk meg, így bizonyos fókig kialakult az egyes könyvtári szakismeretek felosztása, s minden területnek megvan a „szaktanára”. Az előadók a megyei és járási könyvtárak vezető munkatársai voltak, akik felsőfokú könyvtáros szakképesítéssel rendelkeznek. Felvetődhet az az ellenvetés, hogy a könyvismereti előadásokra helyesebb lett volna szakembereket felkérni. Amikor ezt elvetettük, abból indultunk ki, hogy a mezőgazdasági stb. szakember járatos lehet az ismeretágban, de nem bizonyos, hogy járatos a kérdés alapfokú irodalmában, s még inkább nem ismerheti ezeknek a műveknek az olvasószolgálati problémáit. Hiszen — megítélésünk szerint — a 2 órás könyvismereti előadás nem helyettesítheti a könyvek ismeretét, feladata inkább az, hogy egyes könyvekre felhívja a figyelmet, és segítséget nyújtson ajánlásuk olvasószolgálati módszereikhez. (Csak zárójelben említtem meg, hogy ez a megoldás arra is jó volt, hogy járási könyvtárvezetőink maguk is alaposabban átnézzék az egyes kérdések legfrissebb irodalmát, növeljék könyvismeretüket.) A helyi példák ismerete pedig — amellett, hogy élénkítette az előadást — emelte az elmondottak hitelét is.

A könyvtártechnikai ismeretek oktatása, azok gyakorlati bemutatása felveti a *szemléltetés* kérdését is. Az előadó nagyon sok időt veszít azzal, ha előadás közben rajzol, vagy ír a táblára, viszont gyakorlati bemutatásra már az előadás közben is feltétlenül szükség van, hiszen anélkül nehezen értenék meg a hallgatók. Éppen ezért már az elmúlt évben elhatároztuk, hogy diapozitív segítségével rögzítjük a községi könyvtári munka azon munkafázisait, amelyek fényképezés segítségével ábrázolhatók.

Az elmúlt év őszén Körmenten hozzá is kezdtünk a járási könyvtár segítségével a színes diapozitív sorozat elkészítéséhez. Azért választottuk ezt a megoldást, mert viszonylag olcsó, könnyen kezelhető, bármikor felhasználható, új kockák állíthatók a sorozatba, az elavultak pedig kiemelhetők. Az eredetileg 100 kockára tervezett sorozat a közbejött akadályok miatt még nem készült el teljes egészében. Felvetődhet az ellenvetés, hogy

1954-ben kiadták a *Könyvtári munka albumá-t*, miért kell mást csinálni. Ez igaz, de ez egyrészt elavult néhány kérdésben, másrészt — és főleg — ezt csak kézbeadással lehet használni, továbbá kevés példányban van meg. Azt a néhány diapozitív kockát, amely már készen volt a tanfolyam idejére, kipróbáltuk az egyik előadáson, s azt tapasztaltuk, hogy nagyon jól beválik, mert amellett, hogy szemléletesen mutatja be az egyes munkafolyamatokat, vagy módszereket, élénkíti is az előadást, csökkenti a fáradékonyságot. Most úgy tervezzük, hogy a következő tanfolyamig teljessé tesszük a sorozatot, amelyhez — ígéret szerint — a KMK Oktatási Osztálya is segítséget nyújt. A teljessé tételhez hozzátartozik az is, hogy részletes magyarázatot írunk az egyes kockákhoz és felvesszük magnetofon szalagra, így mindenkorra biztosítjuk a szakszerű és szabatosan megfogalmazott magyarázatot is.

Csak megemlítettem, hogy a szemléltetéshez hozzászámítottuk és mindig alkalmaztuk is azt az elvet, hogy könyvismereti előadást sem lehet tartani a könyvek bemutatása, kézbeadása nélkül.

Másik próbálkozásunk volt az ún. *forgószínpadszerű gyakorlat*. Az egyik délután 3 csoportra osztottuk a hallgatókat és az egyik csoport a kölcsönzést és adminisztrációját, a másik a plakátkészítést, a harmadik pedig a könyvkiállítás készítését gyakorolta. Ez a kísérlet is bevált. Mégpedig azért, mert így a helyiségeket a gyakorlathoz jobban előkészíthettük, s az egyes gyakorlatokat azok vezették, akik erre a legalkalmasabbak, legjobban ismerik a témát.

Általában arra törekedtünk, hogy „könyvtári hangulatot” teremtsünk a tanfolyam minden percében: levetítettük a *Lenin Könyvtár*ról szóló kisfilmet, plakátkiállítást rendeztünk, könyvtári rejtvényt, TOTO-t és kérdezz-felelek versenyt tartottunk. Bemutattuk a celldömölki járás falusi könyvtáraitól készült kiállítás javarésztét is. Minden pillanatnak hangsúlyoznia kellett a könyvtári munka szépségeit, sokrétűségét és fontosságát. Így és ehhez hasonló módszerekkel értük el azt, hogy a tanfolyam résztvevői szinte kivétel nélkül úgy nyilatkoztak, hogy a zsúfolt program, a sok és új tanulnivaló ellenére is jól érezték magukat, és a következő években is szívesen jönnek könyvtáros tanfolyamra.

Most azt tervezzük, hogy az elmúlt évhez hasonlóan, minden járási könyvtár egy-két napos vizsgaelőkészítő konzultációt is tart, hogy minél jobban felkészült könyvtárosok munkálkodjanak községeinkben.

Tóth Gyula